

Concertul educativ în spațiul cultural mureșan

Maria Carla GLIGA

PhD student, "George Enesco" National University of Arts, Iași
carlagliga@yahoo.com

Abstract: Concerts for Youth in Tîrgu-Mureș Culture

The initiation and education of young students into the classical music subject, a very important aspect in current days, is realized by the attendance at the educational concerts organized by the State Philharmonic of Tîrgu-Mureș. The hearings of different musical works and the acquiring of theoretical knowledge about the type and genre of the music, the correlation of the information about the activities of great composers with the socio-cultural context in which these artists created the music, will eventually lead to the achievement of the main objective, which is the acquiring of knowledge and the growing up as a person that understands and knows how to listen to music. Another objective as important is the creation and heightening of the artistic taste of these children and teenagers thorough the understanding of music. It is highly important that these cultural manifestations exist and continue taking place, attracting numerous public.

Keywords: concert for youth; local culture; classical music; Tîrgu-Mureș.

În aceste evenimente concertant-pedagogice se încearcă familiarizarea publicului tânăr prin mijloace pasive și active. Pasiv, cei prezenți vor intra în contact cu operele de artă muzicală, cu artiștii instrumentiști, cântăreți, dirijori și cu instrumentele muzicale. Activ, vor participa la dialogul interactiv inițiat de moderator, vor intona scurte fragmente muzicale și vor reproduce formule ritmice. Astfel se încearcă înlesnirea în acest context a unei mai bune înțelegeri a muzicii.

Concertul educativ este acea manifestare culturală oferită în mod regulat pentru copii și tineri în afara școlii, în care orchestre simfonice profesioniste prezintă, cu scop artistic și pedagogic, muzica de concert clasică, pentru ai apropia de aceasta pe copii și tineri, într-o formă ușor de înțeles pentru ei.

Eberwein, 1998, 11

Aceasta este definiția pe care Anke Eberwien o formulează pentru concertele educative și care întruchiează cu veridicitate modul în care multe orchestre organizează aceste manifestări artistice.

Concertele pentru copii susținute de filarmonici sunt manifestări cultural-artistice-educative, devenite tradiție în toată lumea muzicii culte, inclusiv în România și la Târgu-Mureș.

Misiunea educativă a filarmonicii este una cu totul aparte și specială întrucât concertul educativ este un eveniment live care implică o mare cantitate de resurse umane și materiale. Se poate afirma că este cea mai bogată și ofertantă modalitate de educație muzicală și artistică care poate fi oferită de o instituție de cultură. Spre deosebire de alte manifestări culturale oferite copiilor în scop artistic și educativ (teatru, operă pentru copii), filarmonica dispune de un moderator.

Prezentarea concertului, a programului și a textului pregătit este o comunicare antrenantă cu copiii, un dialog interactiv prin care moderatorul îndrumă și susține învățarea. Foarte importantă în cadrul concertelor educative, este legătura ce se formează între public și artiștii de pe scenă. Aproximarea și comunicarea între cele două părți asigură o ambianță plăcută și motivantă, care oferă copiilor o stare de bine, facilitând astfel învățarea, trezind motivația intrinsecă și asigurând continuitatea participării la spectacole.

Concertul educativ la Filarmonica de Stat din Târgu-Mureș

Existența concertelor educative în programul unei filarmonici nu este neapărat un aspect uzual, întrucât nu toate filarmonicile din România organizează astfel de manifestări educative.

Concertele lecție au fost organizate de Filarmonica de Stat din Târgu-Mureș, chiar de la inaugurarea acesteia în anul 1950. Scopul acestora era popularizarea muzicii și de aceea conțineau texte mai ușoare. De atunci și până acum, aceste concerte au devenit o tradiție pe care multiple generații de directori s-au străduit să le mențină și să le sporească notorietatea.

În ultimele două decenii, datorită bunei colaborări pe care Filarmonica de Stat Târgu-Mureș o are cu Liceul Vocațional de Artă, prezentările au fost făcute de Ana Poroșnicu, Carmen Mihăescu, Dorina Pop, Kovács Zsuzsa și Fülöp Klára, profesoare la această importantă instituție de învățământ. Succesul acestor concerte s-a datorat interesului manifestat de elevii mureșeni devenind o garanție că prin activitatea permanentă desfășurată de Filarmonică, în acest minunat spațiu geografic și cultural vor exista noi generații de muzicieni și melomani care vor aprecia și vor iubi această nobilă artă.

Filarmonica susține șapte concerte educative dispuse pe parcursul unei stagiuni (în lunile: noiembrie, decembrie, ianuarie, februarie, martie, aprilie și iunie).

Scopul acestora este educarea gustului artistic și estetic al elevilor și implicit a următoarei generații ce va constitui în viitor publicul instituțiilor de acest gen prin formarea unei culturi artistice.

Obiectivele urmărite în cadrul educației muzicale, prin intermediul concertelor educative și lecție sunt urmărite:

- Formarea capacității de receptare a muzicii prin audiția activă
- Cunoașterea marilor valori ale creației artistice naționale și internaționale
- Formarea creativității prin cultivarea imaginației
- Formarea capacității de observare a exprimării prin muzică

Publicul țintă îl constituie elevii județului Mureș, copii și adolescenți. Întregul eveniment este organizat sub forma a două concerte. Primul, cel de la ora 12, se adresează elevilor claselor primare, astfel că informația prezentată este simplă și concisă iar metodele principale sunt conversația, demonstrația, dialogul. Al doilea concert este destinat elevilor de gimnaziu și se bazează pe o prezentare complexă a programului, corelarea informațiilor receptate cu cele învățate la clasă prin utilizarea unor metode precum învățarea prin dialog, învățarea prin descoperire sau problematizarea. Filarmonica răspunde nevoilor populației demografice a orașului prin angajarea a doi moderatori care prezintă materialul în cele două limbi principale: română și maghiară.

Un concert propriu-zis, incluzând partea instructiv-educativă și pe cea cultural-artistică are durata de aproximativ 45 de minute. Programul este realizat pe principiul continuității, astfel că o participare frecventă determină achiziția de cunoștințe și competențe generale. An după an, baza de informații se diversifică, noțiunile prezentate se sedimentează, transformându-se într-un bagaj de cunoștințe concrete.

Concertele, susținute atât de artiștii acesteia, cât și de invitați, au loc în sala Filarmonicii de Stat Târgu-Mureș. Pe parcursul unei stagiuni, elevii iau contact cu: orchestra simfonică, corul, cvartetul de coarde, formațiile de muzică de cameră, soliști instrumentiști și vocali și nu în ultimul rând cu elevi ai Liceului Vocațional de Artă invitați să cânte în cadrul concertelor.

Unul dintre cele mai importante aspecte ale organizării unui concert educativ este selecția repertoriului. Este un domeniu în care se intersectează interesele tuturor părților participante: public, interpreți și conducerea instituției. Există multiple aspecte care contribuie la alcătuirea și selecția repertoriului abordat: bugetul, artiștii, perioada anului, timpul acordat repetițiilor, publicul țintă. Repertoriul are ca scop satisfacerea gusturilor și necesităților publicului prezent și eficiența muzical-pedagogică. Elevii vor pleca acasă mulțumiți de spectacolul văzut și în același timp cu un nivel superior în descifrarea și înțelegerea mesajului muzical. Pentru ca aceste elemente să poate fi realizate trebuie determinată proveniența publicului cărui i se adresează concertul. Programul muzical trebuie să fie ales după necesitățile publicului tânăr în ceea ce privește caracteristicile muzicale, durata desfășurării concertului, varietate și contrast. Repertoriul ales trebuie să permită multiple mijloace de exprimare și explicație pentru ca mesajul să fie cu adevărat unul eficient: pe lângă muzică și

prezentarea verbală este necesară prezența elementului vizual astfel încât să se formeze o dramaturgie unitară.

Lucrările alese în vederea realizării unui concert educativ trebuie neapărat să țină cont de gusturile publicului. Transferul de cunoștințe se poate realiza mai rapid și mai eficient dacă se ține cont de gusturile muzicale actuale ale copiilor. Acestea sunt formate în general din surse non-formale precum: Internet, TV (desene, filme, posturi de muzică), radio, concerte publice și eventual alte instituții publice sau private de cultură (teatru, teatru muzical). Desigur, ponderea cea mai mare o au internetul și televizorul care în general au în comun o multitudine de elemente muzicale care însumate formează în timp gustul muzical al elevilor.

În prezent, repertoriul unui concert educativ este alcătuit în funcție de:

- persoanele implicate în actul artistic și educațional (orchestră, cor, soliști, muzică de cameră etc.) într-o anumită perioadă a lunii sau a săptămânii.
- lucrările sunt selectate și prezentate în funcție de perioada stilistică, gen, compozitor sau ocazie.

În continuare vom realiza o analiză a stagiunii muzicale educative susținută de Filarmonica de Stat Târgu-Mureș în anii 2017-2018:

Stagiunea 2017-2018. Date generale

Tabelul 1. Concertele educative ale stagiunii 2017-2018

Data	Titlul concertului	Interpreți
24.11.2017	<i>Menuetul în clasicism</i>	Orchestra Simfonică a Filarmonicii de Stat Tg. Mureș, dirijor: Remus Grama
15.12. 2017	<i>Crăciunul Copiilor</i>	Aszalos Enikő, Molnár Tünde
26.01.2018	<i>Re-Revelionul Copiilor</i>	Orchestra Simfonică a Filarmonicii de Stat Tg. Mureș, dirijor: Iulian Rusu
23. 02. 2018	<i>Sonata în baroc: Bach și fiii săi</i>	Sviatoslav Perepelytsia, Sandor Ágnés-Klára, Lokodi Rozalia, Bardos-Nagy Kinga
16.03.2018	<i>S. Prokofiev – Petrică și Lupul</i>	Orchestra Simfonică a Filarmonicii de Stat Tg. Mureș, dirijor: Matei Pop
27. 04.2018	<i>Doi reprezentanți de excepție ai barocului muzical: Haendel și Vivaldi</i>	Orchestra Simfonică a Filarmonicii de Stat Tg. Mureș, dirijor: Remus Grama; Puja Barna Attila, Vilhelem András, Sviatoslav Perepelytsia
08.06.2018	<i>Tineri târgumureșeni în concert</i>	Orchestra Simfonică a Filarmonicii de Stat Tg. Mureș, dirijor: Remus Grama, Diana Ioniță, Iulia Teodora Todoran, Darius Străulea

Distribuția spectacolelor stagiunii 2017-2018:

Prezenta stagiune a inclus în program doar orchestra simfonică și soliști instrumentiști și vocali (fig.1). Acest aspect nu contribuie la realizarea unuia dintre cele mai importante obiective, și anume dezvoltarea unei culturi muzicale artistice prin cunoașterea diferitelor forme de manifestare a muzicii clasice. Stagiunea de concerte trebuie realizată în așa manieră încât elevii să poată învăța și despre corul mixt, cvartet sau formații camerale. În acest scop, este impetuos necesară realizarea unei planificări anuale cuprinzătoare.

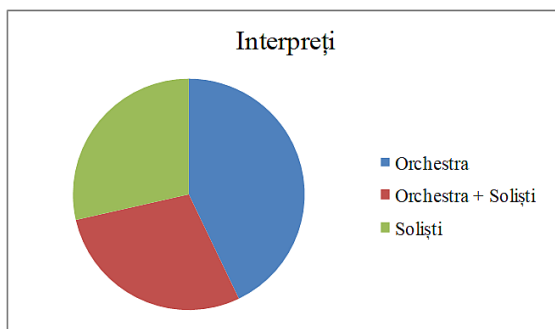

Fig. 1

În privința genurilor muzicale abordate, se observă în fig. 2, o mare discrepanță între cele vocale și cele instrumentale, 6 dintre cele 7 concerte fiind pur instrumentale. Elevii ar beneficia și de pe urma unui contact cu genurile muzicii vocale culte. Ei trebuie să le asculte, să înțeleagă principiile care stau la baza limbajului musical mai ales că interpretarea vocală este cea mai accesibilă pentru toți elevii. Pe baza unui program vocal se pot realiza concerte educative interactive. Este absolute necesară formarea unei culturi muzicale în ceea ce privește repertoriul vocal, aspect subliniat și prin multitudinea de cântece care se regăsesc în programa și în manualele școlare.

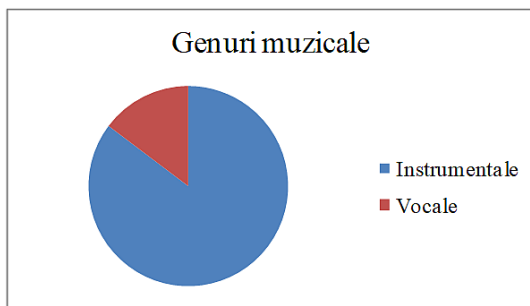

Fig. 2

După cum reiese din fig. 3, stagiunea 2017-2018 are o distribuție relativ egală între perioadele stilistice:

- Două concerte cu muzică din perioada barocului
- Un concert cu muzică din perioada clasicismului
- Două concerte cu muzică din perioada romantismului
- Două concerte cu lucrări din multiple epoci, structurate pe genuri muzicale

Cu toate că la prima vedere programul este omogen, se constată lipsa repertoriului renescentist, de școală națională sau românesc.

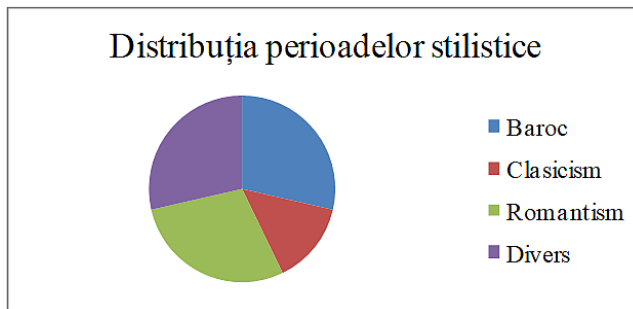

Fig. 3

În fig. 4 se poate analiza distribuția genurilor muzicale abordate pe parcursul stagiunii:

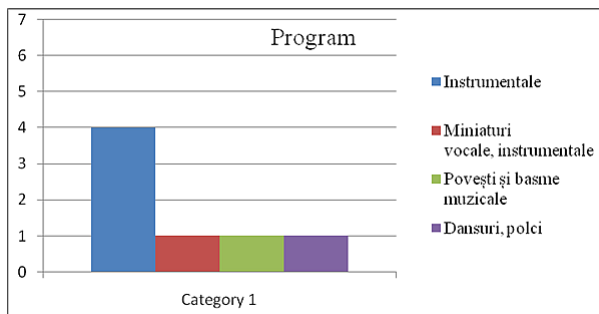

Fig. 4

Prin aceste concerte educative, filarmonica răspunde situației actuale a educației artistice și muzicale a elevilor. Publicul devine din ce în ce mai puțin numeros și din ce în ce mai puțin avizat, astfel că educarea și atragerea viitorului public devine o misiune esențială a menținerii interesului pentru artă și muzică. Se dorește introducerea unor

programe cât mai atractive și interactive care să răspundă nevoilor educaționale actuale în contextul unei dinamici schimbate.

Modalități de îmbunătățire a programelor concertelor educative

Prezenta modalitate de organizare a informației este eficientă, oferă ocazia sedimentării cunoștințelor, utilizarea numeroase metode didactice și un rezultat măsurabil. Elevii știu să răspundă la întrebări, manifestă interes pentru cele prezentate și pentru muzică și revin lună de lună în sala de spectacole. Cu toate acestea, prezentul mod de organizare poate, după o perioadă de timp, să devină repetitiv.

Există însă o modalitate de organizare a concertului care, alternată cu cea prezentă poate întări efectele și spori învățarea: Criteriul propus: fiecare concert poate avea o anumită temă de învățare precum: dinamica, agogica, melodia, ritmul, orchestrația, frazarea muzicală sau vocea umană. Muzica interpretată trebuie să ilustreze și să conducă spre înțelegerea unor concepte și a unor termeni muzicali. O astfel de organizare poate deveni mai interactivă și mai antrenantă pentru elevi, decât cea precedentă și se bazează mai mult pe descoperire și pe învățarea euristică.

Repertoriul ales după aceste două posibile forme de organizare trebuie selectat și alcătuit astfel încât să atragă un număr cât mai mare de elevi. Este bine să se aleagă lucrări cunoscute, plăcute și frumoase și cât mai diverse din diversele perioade stilistice.

Am considerat utilă analiza și corelarea principalelor elemente ale muzicii cu gusturile copiilor formate prin media, deoarece, obiectivele pot fi atinse mai rapid dacă se ține cont de obișnuințele deja existente. Concluziile atribuite coloanei *gustul format prin mijloace media moderne* sunt părerea mea personală formată în 4 ani de activitate didactică muzicală.

Tabelul 2. Gusturile muzicale ale elevilor

Elemente artistice	Gustul format prin mijloace media moderne	Posibile transpuneri ale gustului muzical în muzica clasică
Melodie	Clară, preponderent majoră, diatonică, simplă dar nu simplistă, formă de lied	De preferat limbaj baroc, clasic sau romantic A se evita muzica atonală
Ritm	Constant fără fluctuații majore, cu evitarea extremelor	Muzică cu ritm constant, moderat
Tempo	Mediu înspre rapid	Dansuri; polca Prima și ultima parte din simfonii sau concerte

Armonie	Consonanță, se evită disonanțele, modulații, tonalități majore	Sistemul tonal-funcțional, fără disonanțe și fără exces de cromatisme
Dinamică	Diversă	Cât mai bogată, romantică
Orchestrație	Timbre diverse: instrumentale și electronice	Cât mai bogată și diversă
Element vizual	Prezent într-o foarte mare proporție, necesar pentru menținerea atenției în media	Planșe Proiecții Instrumente
Conținut emoțional	Muzică veselă, umor, muzică tristă, nostalgie	Muzică romantică (sau limbaj muzical cât mai romantic)
Dificultatea mesajului transmis	Simplu spre moderat	Forme muzicale clare Omofonie Folclor

Prin realizarea acestui tabel doresc să scot în evidență preferințele muzicale ale tinerii generații. Pentru asigurarea succesului unui program de concerte educative este necesară cunoașterea situației actuale și realizarea unei punți între aceasta și muzica clasică ce se dorește a fi învățată și înțeleasă. Lucrările se selectează ținând cont de cerințele ciclurilor curriculare (vârsta, atenția, gândirea, imaginația copiilor, afectivitatea, etc.) și totodată de cerințele programei școlare.

Prin analiza și aplicarea elementelor enunțate anterior, se vor realiza următoarele aspecte:

- Educarea gustului artistic și estetic al elevilor și, implicit, al următoarei generații ce va constitui în viitor publicul instituțiilor de acest gen
- Creșterea interesului pentru muzica clasică și pentru participarea la concertele organizate de Filarmonica de Stat Târgu-Mureș
- Promovarea instituției și a artiștilor profesioniști implicați în concerte
- Promovarea muzicii culte din multiple genuri și perioade stilistice
- Formarea și dezvoltarea culturii muzicale

Considerăm că o stagiune de succes în cadrul concertelor educative presupune diversitate în interpreți, program, genuri de muzică, perioade stilistice. Astfel, elevii învață despre complexitatea fenomenului muzical clasic și își creează o imagine de ansamblu asupra activității acestei instituții de cultură.

- Diversitate în interpreți: orchestra simfonică, cor mixt, cvartet, formații camerale, soliști instrumentiști, soliști vocali, organist
- Diversitate în genuri: muzică instrumentală, muzică vocală și muzică vocal-sinfonică

- Diversitate în program: muzică instrumentală: simfonii, concerte, sonate, fugi; miniaturi: vocale și instrumentale; operă: arii, duete, coruri, vocal-simfonice, muzică de cameră, dansuri, polca, povești și basme muzicale
- Perioade stilistice: renaștere, baroc, clasicism, romantism, secolul XX, muzică modernă, școli naționale, muzică românească.

Alegerea unui repertoriu anual care să înglobeze cât mai multe dintre elementele prezentate anterior, ar asigura o educație muzicală temeinică și complexă, mai ales în contextul în care interesul pentru muzica clasică scade simțitor de la generație la generație. Copiii din ziua de astăzi, nu mai acordă atenție acestui gen de muzică așa cum o făceau generațiile precedente, deși în ultimele decenii asistăm la o răspândire amplă a concertelor educative susținute de instituții de cultură sub diferite forme. Studiarea cu atenție a afișelor operelor sau filarmonicilor vor releva o serie complexă de spectacole organizate pentru copii. Prin aceste manifestări, instituțiile de cultură răspund situației actuale a educației artistice și muzicale a elevilor. Publicul devine din ce în ce mai puțin numeros și din ce în ce mai puțin avizat, astfel că educarea și atragerea viitorului public devine o misiune esențială a menținerii interesului pentru artă și muzică.

BIBLIOGRAFIE

EBERWEIN, Anke, 1998. *Konzertpädagogik: Konzeptionen von Konzerten für Kinder und Jugendliche*. Hildesheim: Univ.-Bibl. Hildesheim. ISBN 978-3-9805754-6-1.